

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Βιομηχανική Οργάνωση II: Θεωρίες Κρατικής Παρέμβασης & Ανταγωνισμού

Ενότητα 8: Έλεγχος στην αποκλειστικότητα :
παρέμβαση με άλλους πλην της
αποτελεσματικότητας λόγους (υγεία, καινοτομία κ.α.)

Νικόλαος Γ. Χαριτάκης
Σχολή Οικονομικών & Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Κοινωνική παρέμβαση : Φάρμακα

Η ρύθμιση των πνευματικών δικαιωμάτων : Περιεχόμενα

- Τα οικονομικά της καινοτομίας και των πνευματικών δικαιωμάτων.
 - Αξιολόγηση κινήτρων σε ανταγωνισμό και μονοπώλιο.
- Προσδιορίζοντας την ζωή των πνευματικών δικαιωμάτων.
 - Σύγκριση μονοπωλιακής ισχύος και αναποτελεσματικής τιμολόγησης.
- Το κυνήγι των δικαιωμάτων.
- Η σημασία των δικαιωμάτων στην αγορά των φαρμάκων.
- Άλλες πολιτικές που επηρεάζουν την έρευνα και τεχνολογία.

Ενδιαφέροντα ερωτήματα

- Αν λήξει η ζωή του δικαιώματος λήγει και το κίνητρο για τεχνολογική πρόοδο;
- Πώς μπορούμε να ξεχωρίσουμε σημαντικές από ασήμαντες καινοτομίες;
- Υπάρχει λογική που να δικαιολογεί τον ανταγωνισμό στην προσπάθεια να διατηρηθεί το μονοπώλιο της καινοτομίας;
- Μήπως τελικά υπερ-επενδύουμε πόρους σε ερευνητικά προγράμματα;
- Πώς δικαιολογείται η επιλογή των κρατών να δημιουργούν ερευνητικά κέντρα παραγωγής καινοτομίας με ελεύθερη πρόσβαση στην ανακάλυψη;

Τα οικονομικά της ανακάλυψης και των δικαιωμάτων αποκλειστικότητας

- K. Arrow : η πληροφορία είναι ένα ιδιαίτερο αγαθό. Απαιτεί ιδιαίτερη διαδικασία άριστης κατανομής. Πρέπει να είναι ελεύθερη στην διαχείριση. Άρα, σύγκρουση με τα κίνητρα για καινοτομία. Άρα, υποχρήση της καινοτομίας.
- Το πρόβλημα με το φάρμακο «πανάκεια».
- Η αξία της πληροφορίας είναι μηδενική από την στιγμή που υπάρχει το φάρμακο.
- Αδυναμία για επένδυση λόγω ανυπαρξίας αποζημίωσης.
- Άρα τα δικαιώματα αποκλειστικότητας πρέπει να τα αντιμετωπίζουμε με διπλή διάσταση «διαθεσιμότητα» και «χρήση».
- Ο ρόλος της ζωής ισχύος της πατέντας.

Καινοτομία

- Η έρευνα και τεχνολογία δημιουργεί πληροφορία άρα ρυθμίζουμε την πληροφόρηση
- Ποιο όμως είναι το σωστό επίπεδο της πληροφορίας.
- Είναι δημόσιο αγαθό οι δαπάνες για έρευνα και τεχνολογία;
- Υπάρχουν όρια στην διαχείριση της καινοτομίας;
- Υπάρχουν όρια στην προστασία της καινοτομίας που αφορούν την χρήση;

Τι είναι πατέντα

- Παραχώρηση δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης σε μία καινοτομία.
- Πατέντες και αποκλειστικά δικαιώματα (copyright)
 - Οι πατέντες εφαρμόζονται και δίδονται σε **νέα, χρήσιμα και μη προφανή προϊόντα.**
 - **Απαιτείται δικαστική αποδοχή.**
 - **Ο κάτοχος μπορεί να μεταφέρει το δικαίωμα χρήσης σε τρίτους.**
 - Τα πνευματικά δικαιώματα αφορούν πρωτότυπη εργασία σε συγγραφή και γενικά σε καλλιτεχνική δραστηριότητα.

Κίνητρα για καινοτομία

- Το ύψος των κερδών που προσδιορίζεται από την μορφή της αγοράς.
 - Αν επηρεάζουν το κόστος εξαρτάται από την έκταση της μεταβολής και προφανώς από την διαφορά στην κερδοφορία.
 - Ανάλογα με την μονοπωλιακή διάρθρωση είναι πολύ πιθανό ο μονοπωλητής να διαμορφώνει μέσω της καινοτομίας τον δικό του ανταγωνισμό.

Κοινωνικά άριστα κίνητρα για καινοτομία (1/2)

- Το αποτέλεσμα διαφέρει ανάλογα με την αγορά είτε αυτή είναι μονοπωλιακή είτε ανταγωνιστική είτε κοινωνικού σχεδιασμού (μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας αντί των κερδών).
 - Λόγω του κόστους αντικατάστασης στην περίπτωση της μείωσης του κόστους.
 - Υπάρχουν υποδείγματα που μας επιτρέπουν να υπολογίσουμε την δαπάνη ενός επενδυτή σε μία αγορά ανταγωνιστική που συνδέεται με εξοικονόμηση κόστους. Με τον τρόπο αυτό προσδιορίζουμε την διάρκεια του δικαιώματος.

Κοινωνικά άριστα κίνητρα για καινοτομία (2/2)

- Γιατί όμως είναι ιδιωτικά ωφέλιμο η διάρκεια ζωής να πρέπει να προσδιοριστεί σε μεγαλύτερο χρόνο ;
- Είναι γενική παραδοχή αυτή η άποψη ή επηρεάζεται από την οργάνωση της αγοράς ;
 - Τα μονοπώλια παράγουν περισσότερη και ταχύτερα καινοτομία από τις ανταγωνιστικές αγορές ;
 - Πώς το τελευταίο συμπέρασμα επηρεάζει την αγορά γενοσήμων ;
- Άρα, οι κοινωνίες πρέπει να σταθμίζουν με τον χρόνο το πρόσθετο πλεόνασμα που προκύπτει λόγω μεγαλύτερης διάρκειας ζωής της αποκλειστικότητας με το πλεόνασμα από τα στενά υποκατάστατα που εισέρχονται στην αγορά μετά την κατάργηση του δικαιώματος.

Το κυνήγι της πατέντας

- Τι γίνεται όταν πολλοί διεκδικούν το δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης της πληροφορίας αλλά η πληροφορία δεν υπάρχει;
 - Έχει κάποιος προβάδισμα;
 - Από την πλευρά της κοινωνίας υπάρχει ένας άριστος αριθμός διεκδικητών ή η αγορά πρέπει να αφεθεί ελεύθερη;
 - Πώς προσδιορίζεται το πρόβλημα της κοινής ιδιοκτησίας και του ελεύθερου καβαλάρη ;
 - Πώς προσδιορίζουμε την αξία της καινοτομίας όταν παράγει νέα προϊόντα τα οποία όμως είναι στενά υποκατάστατα άλλων στην αγορά ;
 - Τι γίνεται στην περίπτωση που το νέο προϊόν «κλέβει» πελάτες από το ήδη υπάρχον στην αγορά;
 - Πώς υπολογίζουμε το κοινωνικό πλεόνασμα.

Η ρύθμιση στα φάρμακα

- Προφανώς η έρευνα της καινοτομίας είναι εξ αρχής ρυθμιζόμενη.
- Απαιτείται πλέον τεχνική έρευνα που να αποδεικνύει την αποτελεσματικότητα προ της κυκλοφορίας.
- **Η ζήτηση:**
 - Ασθενείς, ιατροί, νοσοκομεία.
- **Προσφορά**
 - διεθνής αγορά με άδεια κυκλοφορίας ελεγχόμενη από τους τοπικούς φορείς.
 - Μεγάλη συγκέντρωση σε επίπεδο εταιρικό.
 - Ύπαρξη γενοσήμων με την λήξη των δικαιωμάτων σε ανταγωνιστικό επίπεδο.

Η ρύθμιση στα φάρμακα : Εμπόδια στην είσοδο (1/2)

- Πατέντες αποτελούν το μεγαλύτερο εμπόδιο στην αγορά έστω κι αν μπορούμε να τις παρακάμψουμε προσφέροντας στενά υποκατάστατα.
- Φήμη και πελατεία : αποτελούν ιδιαίτερο εμπόδιο ιδιαίτερα συνδεδεμένη με το δίκτυο πωλητών αλλά αποδυναμώνεται σταθερά με την ύπαρξη στενών υποκατασταθέν και κυρίως γενοσήμων .
- Οι οικονομίες κλίμακας στην έρευνα και τεχνολογία είναι τεράστιες καθώς τα ερευνητικά κέντρα δεν μπορούν να ελέγξουν την παραγωγή νέας πληροφόρησης.

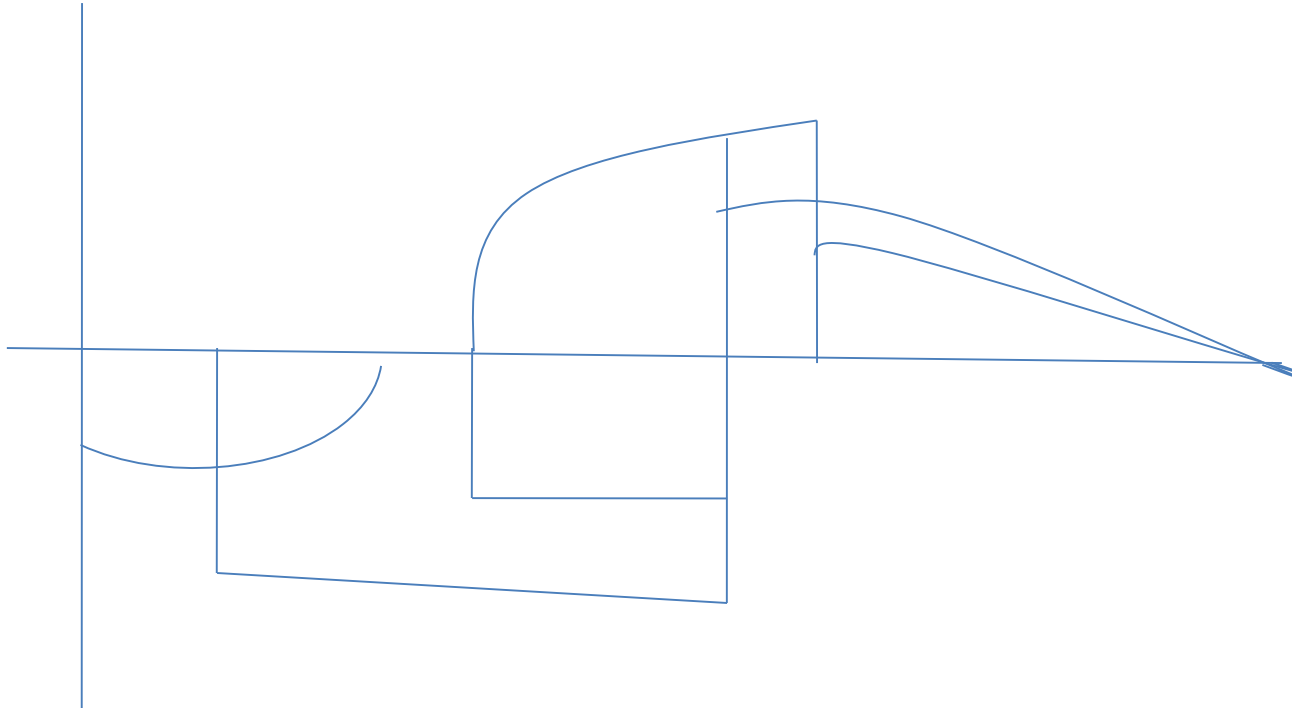

Η ρύθμιση στα φάρμακα : Εμπόδια στην είσοδο (2/2)

- Ο έλεγχος των τιμών αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό εμπόδιο καθώς προσδιορίζεται ρυθμιστικά. Το ενδιαφέρον φαινόμενο αφορά την αδυναμία άρσης των εμποδίων ακόμη και μετά των περιορισμών στις αποκλειστικότητες.
- Οι τεχνικές ελέγχων τιμών με συγκεκριμένες μεθοδολογίες έστω κι αν είναι αρκετά διαδεδομένες δεν έχουν αποδώσει.
- Το πρόβλημα της συμμετοχής μεγάλων πελατών όπως των φορέων κοινωνικής ασφάλισης στο κόστος των φαρμάκων και ιδιαίτερα η συμμετοχή στο στην δαπάνη αγοράς των νέων φαρμάκων αποτελεί πάγιο ερώτημα.
- Άλλες μορφές παρέμβασης στην παραγωγή μπορεί να είναι η κοινωνική ανάληψη του κόστους αντί της δαπάνης απόσβεσης.

Η επίδραση των ρυθμιστικών κανόνων

Συμπεράσματα

- Αν η ανακάλυψη αφορά στην δαπανηρή δημιουργία πληροφορίας δεν πρέπει να εμποδίζεται αλλά πρέπει να ρυθμίζεται.
- Οι πατέντες είναι μία μορφή νομικής προστασίας ως ανταμοιβή στην νέα πληροφορία.
- Οι πατέντες μπορούν να αυξήσουν το πλεόνασμα του παραγωγού αλλά μειώνουν το πλεόνασμα του καταναλωτή.
- Στην αγορά των φαρμάκων έχουμε μεγάλη εξάρτηση στο σύστημα των πατεντών όπου όμως οι στρεβλώσεις που έχουν δημιουργηθεί μέσω των διαφορετικών μορφών παρέμβασης στην τιμολόγηση και γενικά στην διαχείριση είναι τεράστιες ακόμη και στην περίπτωση στενών υποκατάστατων ή γενοσήμων.
- Είναι πάντοτε αποτελεσματικό ανάλογα και με τις συνθήκες της αγοράς και με την μορφή οργάνωσης των πελατών να επιδιώκεται διαφορετική ρύθμιση προς βελτίωση του κοινωνικού οφέλους.

Τέλος

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση 0.1 διαθέσιμη [εδώ](#).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Νικόλαος Χαριτάκης 2015. Νικόλαος Χαριτάκης. «Βιομηχανική Οργάνωση II : Θεωρίες Κρατικής Παρέμβασης & Ανταγωνισμού. Έλεγχος στην αποκλειστικότητα : παρέμβαση με άλλους πλην της αποτελεσματικότητας λόγους (υγεία, καινοτομία κ.α.): Η περίπτωση της φαρμακοβιομηχανίας». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECON100>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

